

Gulyásné Gyurka Tímea – Vass Gyula

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv koronavírusjárvány-kezelés kapcsán végrehajtott feladatai

A koronavírus-járvány 2020. évi megjelenése, valamint mind külföldön, mind Magyarországon tapasztalt gyors továbbterjedése jelentősen kibővítette a különböző állami szervek és szervezetek mellett a hivatásos katasztrófavédelmi szerv előtt álló feladatokat. A járvány hatására a szervnek merőben új kihívásokkal kellett szembenéznie, miközben a lakosság élet- és vagyonbiztonságának garantálása érdekében természetesen maradtak a feladatai is.

Jelen tanulmány szerzői feltérképezik a hivatásos katasztrófavédelmi szerv nemzetközi, azon belül a polgári védelmi mechanizmus kereteiben való közreműködésének szerepét, kiemelten az Európai Bizottság szakosított szerveivel való együttműködésre, az integrált válságelhárítási intézkedések mechanizmusában való részvételre, az európai polgári védelmi és humanitárius segítségnyújtási műveletekhez történő kapcsolódási pontokra fókuszálva. A tanulmány vázolja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv járvány terjedésének megelőzésére irányuló feladatait, a járvány ideje alatt végrehajtott intézkedéseket, a katasztrófavédelem részvételét a koronavírus-járvány elleni védekezés miatt létrejött operatív csoportokban, valamint kitér a humán feladatokra, az oktatás, a képzés és az állományvédelemhez kapcsolódó specifikációkra is.

Bevezetés

Magyarország a globális biztonsági környezetet figyelembe véve alapvető változásokon ment keresztül, és ezek a folyamatok különösen felértékelik a biztonságához kapcsolódó gondolkodás, valamint az új kihívásokra adott válaszok azonosításának szükségességét. Megfigyelhető, hogy a biztonságra ható kockázatok, kihívások, fenyegetések tekintetében felerősödnek az eddigiekben nem meghatározott és sokszor még nem kidolgozott társadalmi válaszok, módszerek és eszközök.

A járvány okozta válság alatt az uniós országok fokozzák az egymás támogatására irányuló erőfeszítéseiket, segítséget nyújtva a leginkább rászorulóknak, és megosztva egymással a vírus terjedése elleni küzdelemhez szükséges erőforrásokat. Az EU emellett a harmadik országokban rekedt uniós polgároknak is segítséget nyújt. A jelenlegi válság-helyzetben az EU és tagállamai együttesen igyekeznek lassítani a vírus terjedését, megerősíteni az egészségügyi rendszereket, enyhíteni a világjárvány társadalmi és gazdasági hatásait. A világjárvány kihívásai globális választ tesznek szükségessé, ezért a partner-országoknak a világjárvány leküzdésére irányuló erőfeszítéseit támogatni szükséges.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv megalakulása óta a katasztrófavédelem igazgatási rendszerének meghatározó elemévé vált. A katasztrófavédelmi rendszer

fejlesztésére tett – főképpen szabályozási és eszközfejlesztési – lépések következtében, az addigi bekövetkezett természeti, civilizációs és egyéb eredetű katasztrófák kezelésének értékeléséből levont következtések alapján megállapítható, hogy elengedhetetlenné vált a biztonság politikai, belügyi, katonai, gazdasági, pénzügyi, társadalmi, valamint környezeti dimenziójának szinte egyidejű kezelése, az érintett ágazatokon túli megoldások keresése. Ezt a 2020-ban az egész világot érintő koronavírus okozta járványhelyzettel kapcsolatos megelőzési és kezelési feladatok is megalapozzák.

Nemzetközi feladatok végrehajtása és kapcsolattartás a koronavírus-járvánnyal kapcsolatban

2020. január 31-én készült el a 28 pontból álló, a koronavírus-járvány magyarországi terjedését megakadályozni hivatott Akcióterv. Ennek egyik pontja értelmében a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságnak (a továbbiakban: BM OKF) haladéktalanul értesítenie kell a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzset (a továbbiakban: Operatív Törzs) az Európai Tanács integrált válságelhárítási intézkedések készenléti helyzetének megváltozásáról, illetve együtt kell működnie az Európai Bizottság szakosított szerveivel. A BM OKF ennek megfelelően a koronavírus-járvány mindkét hulláma során folyamatosan kapcsolatot tartott és tart az EU Polgári Védelmi Mechanizmusában részt vevő országokkal és az Európai Bizottság szakosított szerveivel az Európai Unió Közös Veszélyhelyzeti Kommunikációs és Tájékoztatási Rendszerén (*Common Emergency Communication and Information System* – CECIS) keresztül.

Az Európai Polgári Védelmi Mechanizmust az Európai Bizottság Európai Polgári Védelemért és Humanitárius Segélyműveletekért Felelős Főigazgatósága (*Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations* – DG ECHO) működteti, amelynek Magyarország is tagja, és amelynek képviseletét a BM OKF látja el.

A koronavírus-járvány kitörésekor a DG ECHO fontos pluszszerepet vállalt magára, amennyiben kiegészítette az Unió Egészségügyi Főigazgatóságának (*Directorate-General for Health and Food Safety* – DG SANTE) munkáját az egyéni védőfelszerelések, valamint orvosi eszközök, műszerek iránti igény felmérésében és a segítséget kérő országok felé az esetleges tagállami felajánlások koordinálásában. A DG ECHO által működtetett EU Polgári Védelmi Mechanizmus központi irányító szerve a Veszélyhelyzeti Reagálási Koordinációs Központ (*Emergency Response Coordination Centre* – EU ERCC), amely éjjel-nappali ügyeletként végzi az egészségügyi koordinációs munkát is.

A fentiekén túl még egy további kiegészítő feladata lett a DG ECHO-nak: az Európai Unió tagállamai külföldön rekedt állampolgárainak hazajuttatását végző tagállami szervezésű repülőgépek társfinanszírozásának koordinálása. Az Európai Bizottság szakosított szerveivel – kiemelten a DG ECHO-val – való együttműködés a járvány időszakában több kommunikációs formában és fórumon valósult meg.

Nemzetközi kapcsolattartás telefon- és videokonferenciákon

Az EU Polgári Védelmi Mechanizmusa a koronavírus-helyzet kapcsán új kommunikációs formaként vezette be a telefon- és videokonferenciákat; az azokon részt vevők a saját munkahelyükről kapcsolódhattak be a megbeszélésekbe. A videokonferenciák kétségtelen előnye, hogy a járvány ellenére is minden tagállam résztvevője egyidejűleg jelen tud lenni, így az információ teljes spektruma azonnal beszerezhető az adott témakörben. A tanácskozás ezen formáját az EU azóta is preferáltan használja.

A DG ECHO által szervezett telefonkonferenciákon a BM OKF minden esetben részt vett és részt vesz. Kezdetben a megbeszélések keretében tájékoztatást adtak a vírus megjelenésének körülményeiről, terjedésének fejleményeiről, az áldozatok számáról, az egészségügyi körben megtett óvintézkedésekről, valamint az evakuációs lehetőségekről. A járvány első hulláma idején kiemelt szerepet kapott a koronavírus kapcsán hazaszállított EU-állampolgárok témaköre, valamint a vírusjárvány kezdetén az EU részéről Kínának nyújtandó segélyszállítmányokkal kapcsolatos egyeztetések.

Az első telefonkonferenciákra 2020. január 28-án és január 29-én került sor, ezeknek a tárgya az Európai Unió országainak területén esetlegesen bevezetendő óvintézkedések megvitatása volt, a koronavírus Kínában való megjelenése és terjedése okozta kialakult helyzetben. A katasztrófavédelem mindkét konferenciáról értesítette és azokba bevonta az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) és a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) szakembereit.

A különböző témakörökben a telefon- és videokonferenciák azóta is rendszerek, a katasztrófavédelem a konferenciák időpontjáról előzetesen tájékoztatja és a témától függően egyaránt meghívja az EMMI, az NNK, valamint a Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) munkatársait.

Integrált válságelhárítási intézkedések mechanizmusa

Az Európai Unió 2020. január 28-án a kínai koronavírusra tekintettel aktiválta a rendelkezésre álló információk időbeni megosztását szolgáló integrált válságelhárítási intézkedések mechanizmusát (*integrated political crisis response – IPCR*), amely az erre létrehozott honlapon (ipcr.consulium.europa.eu) a tagállamoktól beszerzett információk alapján nyújt tájékoztatást az aktuális helyzetről. Mivel a weblapot csak regisztrált profillal lehet használni, ilyen profil létrehozására pedig Magyarország tekintetében a BM OKF munkatársai jogosultak, ezért az aktiválást követően a katasztrófavédelem azonnal körlevélben fordult a társ- és együttműködő szervekhez a hozzáférési jogosultságok mielőbbi rögzítése érdekében, majd az érintett szervek kijelölt munkatársai számára a hozzáférést biztosította.

A honlapon ez idáig több mint 40 kérdőív jelent meg, amelyeket a BM OKF Nemzetközi Főosztálya az Ügyeleti Központon keresztül küld meg a kérdések kitöltése tekintetében illetékes szervezeteknek (EMMI, NNK, ORFK), majd a kitöltött kérdőívet

visszatölti az IPCR honlapjára. A tagállamok kérdőívei alapján az EU hetente összefoglaló jelentést készít, amelyet a kérdőívek kitöltésében részt vevő szervezeteknek ugyancsak megküld a BM OKF. Összefoglalóan a BM OKF a honlap tartalmát folyamatosan nyomon követi, Magyarország reagálási és helyzetkezelési intézkedéseit határidőre feltölti.

A kérdőív szerkezetét a koronavírus-járvány első hullámát követően, 2020. június közepétől átdolgozták, kiegészült az úgynevezett turizmus szekcióval, amelynek fő célja volt a határok fokozatos megnyitásának figyelemmel kísérése, valamint az adatok gyűjtése az Európai Bizottság által megnyitott „Re-openEU” honlapnak.

Nemzetközi segítségnyújtások

A koronavírus-járvánnyal összefüggésben Magyarország Kormánya több alkalommal ajánlotta fel segítségét bajba került országnak, majd annak bonyolításában a hivatásos katasztrófavédelmi szerv is részt vett. Kiemelkedik a nemzetközi segítségnyújtások sorából a Horvátországnak nyújtott azonnali támogatás.

Horvátországot a koronavírus-járvány első hullámának idején, 2020. március 22-én erős földrengés rázta meg, amelynek epicentruma Zágráb közvetlen közelében volt. Horvátország még aznap az EU ERCC rendszerén keresztül a földrengés okozta károk felszámolásához sátrakat, fektetőanyag-készleteket, világító- és fűtőberendezéseket, valamint egészségügyi védőeszközöket és felszereléseket, illetve koronavírus-tesztelő egységeket kért a tagállamoktól. Magyarország segítségképpen szinte azonnal 200 tábori ágyat és 200 darab matracot ajánlott fel.

A segélyszállítmány útba indítása 2020. március 23-án 9.00 órakor megtörtént, amelyen részt vett Mladen Andrić, Horvátország budapesti nagykövete, Marina Sikora konzul asszony, valamint Azbej Tristan államtitkár, a Miniszterelnökség Üldözött Keresztények Megsegítéséért és a Hungary Helps Program Megvalósításáért Felelős Államtitkárságának vezetője. A segélyszállítmány még aznap megérkezett egy Zágráb melletti raktárba.

A Horvát Polgári Védelmi Igazgatóság vezetője, Damir Trut miniszterhelyettes levélben köszönte meg a BM OKF Főigazgatójának és Magyarországnak azt a kezdeményezőkézséget és felkészültséget, amellyel segítették a Horvát Köztársaságot és Zágráb városának lakosait.

Az EU ERCC rendszerében a koronavírussal összefüggésben 2020. január 28-tól több mint 100 segítségkérést regisztráltak, a kérések elsősorban tárgyi eszközökre, orvosi eszközökre, gyorstesztekre és egyéb eszközökre, felszerelésekre irányultak.

Magyar állampolgárok repatriálásában való részvétel

A koronavírus-járvány kitörése óta a veszélyhelyzet megszűnéséig a tagállamok a világ távoli részéről 345 járatot indítottak saját állampolgáraik hazaszállítása érdekében.

Az EU ERCC-n keresztül 2020. január 28-tól közel 200 segítségkérés érkezett a külföldön rekedt saját és EU-s állampolgárok hazaszállítására vonatkozóan.

Az Európai Unió időközben még egy finanszírozási formáról döntött: 2020. június 18-án videokonferencia keretében nyilvánossá tette a Sürgősségi Támogatási Eszköz (*Emergency Support Instrument – ESI*) mobilitási csomagja keretében történő finanszírozás igénylésének feltételeit. A mobilitási csomag keretében a tagállamok a Covid-19-járvánnyal kapcsolatos megrendelt és cargoszállítványokkal behozott orvosi eszközök és felszerelések szállítási költségére vonatkozóan nyújthatnak be térítési kérelmet.

Az ESI keretében nyújtható 100%-os uniós támogatási keret összege 2,7 milliárd euró. A visszafizetés feltételeit a Bizottság megküldte a BM OKF részére, és röviden felvázolta a kérelem benyújtásának menetét is.

Európai polgári védelmi és humanitárius segítségnyújtási műveletek

Az Európai Bizottság 2020. március 18-án úgy határozott, hogy stratégiai mentési célú európai uniós készletet hoz létre annak érdekében, hogy segítse a tagállamokat a Covid-19-világjárvány leküzdésében. 2020. március 20-án lépett hatályba az Európai Bizottság erről szóló végrehajtási határozata, amely a 2019/570 EU végrehajtási határozatnak az orvosi készletezési (Európai polgári védelmi és humanitárius segítségnyújtási műveletek – rescEU) kapacitások tekintetében történő módosítása. A készletben orvosi felszerelések, intenzív orvosi eszközök, azaz lélegeztetőgépek, személyes védőeszközök, köztük újrahasználatos maszkok, oltások, gyógyszerek és laboratóriumi kellékek lehetnek.

Magyarország Kormánya részletesen áttekintette a határozatot, felmérte az itthoni kondíciókat, ezt követően pedig úgy döntött, hogy hazánk aktívan részt kíván venni az új lehetőségben, így felajánlja, hogy raktárt alakít ki, illetve egészségügyi készletet halmoz fel az EU számára. 2020. március 29-én ki is fejezte határozott szándékát az Európai Bizottság rescEU programjának egészségügyi készletezési kapacitásbővítésében való részvételéről. Paraszkeví Míhu (Paraskevi Michou) asszony, a DG ECHO főigazgatója telefonon köszönte meg a magyar kormány csatlakozási szándékát.

A bejelentést követően a felajánlás tekintetében többkörös egyeztetésre került sor, majd 2020. május 14-én megérkezett a pályázati felhívás az Európai Bizottságtól. A BM OKF a pályázati anyag benyújtására felkészülve elkészített és aláírt az EMMI-vel egy együttműködési megállapodást, amelyet a pályázat benyújtása céljából kötött meg a két szervezet, és amely azt a célt szolgálja, hogy a beszerzés tárgyának speciális jellegére tekintettel a pályázathoz az EMMI orvosszakmai segítséget nyújtson. 2020. június 4-én megjelent a Kormány 1284/2020. (VI. 4.) számú határozata a koronavírus-világjárvány okozta veszélyhelyzet kezelése folytán felmerült költségek finanszírozása érdekében az Európai Unió Szolidaritási Alapjából (EUSZA) igényelhető támogatásról, valamint a lélegeztetőgép-készlet magyarországi raktárbázisának kialakításáról. A határozat kijelenti, hogy a Kormány támogatja az Európai Unió számára európai uniós forrásból beszerzett lélegeztetőgép-készlet magyarországi raktárbázisának kialakítását.

A rescEU egészségügyi készletfelhalmozási kapacitás kialakításával kapcsolatban, lélegeztetőgépek beszerzése, illetve azok raktározása tárgyában a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság a pályázatot az Európai Bizottságnak határidőre, 2020. június 5-én benyújtotta. Az EU 2020 augusztusának végén értesítette a BM OKF-et, hogy pályázatát elfogadta, illetve megküldte a Támogatási Megállapodást aláírás céljából.

A BM OKF az aláírt Támogatási Megállapodást 2020. szeptember 9-én megküldte az EU részére, amelynek aláírását követően a magyar fél a közbeszerzési eljárást megindította.

Egyéb nemzetközi érintettségű feladatban való részvétel

Több alkalommal érkezett megkeresés a BM OKF Nemzetközi Főosztályához nemzetközi segélyszállítmányok Magyarországon történő átutazásának segítésére. A nemzetközi szakterület minden alkalommal tájékoztatta a segítséget kérő ország partnerszervét a jogszabályi lehetőségekről, felvette a kapcsolatot az Operatív Törzs Ügyeleti Központjával, és segítséget nyújtott a szállítmányok minél gyorsabb célbaéréséhez.

A lengyel katasztrófavédelem vezetője külön levélben köszönte meg a magyar katasztrófavédelem vezetőjének a segítséget.

Tervezési, adatgyűjtési, logisztikai és hatósági feladatok végrehajtása a koronavírus-járvánnyal kapcsolatban

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv a koronavírus-járvány első és második hulláma alatt az Operatív Törzs feladatmeghatározásának megfelelően jelentős, nagy volumenű tervezési feladatokat hajtott végre, amelyek közé többek között az egyes veszélyelhárítási tervek felülvizsgálata, a járvány terjedésének megelőzésére irányuló feladatok és a járvány ideje alatt végrehajtandó intézkedések kidolgozása, valamint különböző logisztikai biztosítások tervezése tartozott.

Számos adatgyűjtést hajtott végre, kiemelt figyelmet fordított az ország működése szempontjából nélkülözhetetlen létesítményekre, a járványügyi helyzetben alkalmazható technikai eszközökre, valamint a szabad raktárkapacitásokra. A BM OKF hatósági szakterülete a különböző kórházi bővítések, átalakítások, illetve létesítések engedélyezési eljárásaiban soron kívül adta ki a szükséges tűzvédelmi szakhatósági állásfoglalásokat, illetve szakmai véleményekkel támogatta az érintett beruházások tűzvédelmi és iparbiztonsági kérdéseinek megválaszolását.

A 2020. március 11-e és június 18-a között kihirdetett veszélyhelyzet idején a honvédelmi miniszter vezetésével és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv együttműködésével működött a Magyar Létfontosságú Vállalatok Működéséért Felelős Akciócsoport, amely katonai és katasztrófavédelmi összekötőtisztek delegálásával gyors reagálást és összeköttetést biztosított közel 140 létfontosságú szolgáltató

és a kormányzati szervek között. Az Akciócsoport feladata az információáramlás, a védekezés koordinációjának biztosítása mellett a kijelölt vállalatok üzemfolytonos működésének elősegítése volt. Az üzemeltetők számára a védekezéshez az iparbiztonsági szakterület módszertani támogatást biztosított, mintaterveket és alternatív megoldásokat dolgozott ki, így például a kritikus beosztások meghatározására és a védelmi intézkedésekre vagy a fordított karantén lehetséges alkalmazására.

A sokéves hatósági, ellenőrzési és üzemeltetői gyakorlat, valamint a koronavírus-járvány első hullámában szerzett tapasztalatok alapján 2020 júliusára és augusztusára a létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme területén olyan új jogszabályi keretrendszer alakult ki, amely a kritikusinfrastruktúra-üzemeltetők üzemfolytonos működésének magasabb szintjét képes garantálni.

A járvány kezelésével kapcsolatos informatikai feladatok

A BM OKF a járvánnyal összefüggésben számos térképes megjelenítő felületet készített el, grafikus megjelenítést szolgáló webes alkalmazást és webes nyilvántartást hozott létre, az adatok folyamatos naprakészen tartása érdekében egységes adatszolgáltatást és adatfeldolgozási rendet alakított ki. Az Operatív Törzs Ügyeleti Központja kérésére a napi adatokból kimutatásokat, diagramokat készített, emellett 24 órában ellátta az Ügyeleti Központ informatikai felügyeletét, a működés zavartalanlásának biztosítását, az oda beosztott társszervek munkatársainak informatikai támogatását, a megfelelő kapcsolatok és jogosultságok beállítását.

A katasztrófavédelem részvétele a koronavírus-járvány elleni védekezés kapcsán létrejött csoportokban, tanácsban

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv a járvány kezdete óta részt vesz a különböző akciócsoportokban, így összekötő tiszteket biztosított a Létfontosságú Magyar Vállalatok Biztonságért Felelős Akciócsoportban, szerepet vállalt a kórházparancsnoki feladatok ellátásában, kórházparancsnokokat, logisztikusokat, illetve összekötő tiszteket delegált.

2020. június 18-tól a kórházparancsnoki, intézményvezetői, logisztikusi feladatokat az egészségügyi készlet állagának megóvása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 287/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet alapján végzik a katasztrófavédelem állományából vezényelték az országos kórházfőparancsnok irányítása mellett.

A BM OKF a Nemzeti Humanitárius Tanácsról szóló 178/2013. (VI. 4.) Korm. rendeletben foglaltak szerint képviseltette és képviseli magát a Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanács ülésén, az ülések megtartása és a döntések meghozatala levélszavazás útján, elektronikusan történik.

A BM OKF kijelölt szakértője részt vett az EMMI-ben a koronavírus-járvány miatt bevezetett intézkedések nyomon követése és a további intézkedések meg-

tervezése céljából létrehozott munkacsoport ülésein, amelyeken a bevezetett intézkedések tapasztalatait dolgozták fel, illetve javaslatok készültek az esetleges szigorítások vagy enyhítések bevezetésére.

A BM OKF kijelölt szakértője 2020. június 15-től tagként részt vesz a járványügyi készségsorán működő Operatív Törzs keretein belül felállított hatfős Járványügyi Bevetési Egység (JBE) munkájában. A JBE feladata az újonnan kialakuló fertőzőes megbetegedésekkel kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések bevezetése, a védelmi képesség gyors kialakításához a területileg illetékes hatóságoknak támogatás nyújtása, a védekezésben részt vevő szervek együttműködésének koordinálása. A JBE haladéktalanul, legkésőbb az értesítéstől számított hat órán belül a helyszínen megjelenik. A JBE vezetője az NNK országos hatáskörrel rendelkező helyettes országos tisztifőorvosa, aki az Operatív Törzs Ügyleti Központ vezetőjének utasítása alapján hajtja végre feladatait.

Egyéb, a Belügyminisztérium és az Operatív Törzs által meghatározott feladatokban való részvétel

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv az alapfeladatai ellátása mellett mindvégig maradéktalanul és határidőre végrehajtotta az irányító minisztérium, illetve az Operatív Törzs által számára meghatározott feladatokat.

Többek között megszervezte meghatározott intézmények azonnali fertőtlenítését, lefolytatott különböző tárgyú egyeztetéseket a járvány alatt teendő feladatokról, intézkedésekről, személyi és infrastrukturális feltételek biztosításával támogatta az Operatív Törzs Ügyleti Központjának működését.

Az Operatív Törzs Ügyleti Központja február 25-én a Belügyminisztérium épületében kezdte meg a működését. A Központ technikai-logisztikai ellátását, mint az informatikai eszközök folyamatos működőképességének biztosítását, a szolgálatot teljesítő állomány étkeztetési és egyéb ellátását, irodaszer-ellátását a BM OKF biztosította, valamint ügyeletvezető-helyettes, operátor, informatikus, logisztikus, kommunikációs szakemberek biztosításával vett részt a Központ munkájában.

Humán feladatok, oktatás, képzés, állományvédelem

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv állományának védelme érdekében a BM OKF főigazgatója intézkedési tervet adott ki a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtására, amely részletesen meghatározza a megelőzéssel, fertőtlenítéssel kapcsolatos eljárásrendet. Emellett kiadták a BM OKF eljárási és cselekvési tervét a Covid-19-koronavírusjárvány-ügyi veszélyhelyzet, valamint a járványügyi készségsor esetére is.

A rendelkezésre álló és az igényelt fertőtlenítőszer mennyiségének felmérése megtörtént, a személyvédő eszközök beszerzéséről a BM OKF Gazdasági Ellátó Központ gondoskodott.

A Katasztrófavédelmi Oktatási Központ 2020. március 16-tól tért át digitális oktatásra, a hallgatók eredeti szolgálati helyükön látták el szolgálati feladataikat, és távoktatásban folytatták tanulmányaikat. Június 8-tól az oktatás a járványügyi intézkedések fokozott betartása mellett folytatódott az Oktatási Központban.

A felsőoktatási intézmények bezárása miatt a NKE Rendészettudományi Kar Katasztrófavédelmi Intézetének (RTK KVI) tisztjelölt hallgatói március 13-tól a lakóhely szerinti fővárosi/megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokon végeztek szakmai gyakorlatukat, és távoktatás keretében folytatták tanulmányaikat. 2020. május 18-ával szakmai gyakorlatukat befejezték, a tisztjelöltek visszatértek az egyetemre, és felkészültek a záróvizsgákra. Az NKE RTK KVI hallgatói június 8-a és június 12-e között az NKE által meghatározott rend szerint a záróvizsgákat végrehajtották.

Az időszakos orvosi, pszichikai, fizikai alkalmassági vizsgálatok végrehajtását felfüggesztették, majd június 8-tól a rendvédelmi tisztfőorvos a vizsgálatok felfüggesztését megszüntette, a szűrővizsgálatok a járványügyi óvintézkedések fokozott betartása mellett ismételten megkezdődtek.

Március 27-től valamennyi sportrendezvényt és a katasztrófavédelmi ifjúsági tábor megrendezését is elhalasztották. Ugyanakkor figyelemmel a 215/2020. (V. 20.) Korm. rendeletben foglaltakra, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv a hivatásos állományú szülőket segítve és támogatva megvizsgálta a katasztrófavédelmi ifjúsági tábor megszervezésének lehetőségét. A tábor 2020. június végi – július eleji indítással meg lett hirdetve, és nagy sikerrel le is lett bonyolítva.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv a járvány kezdete óta mindent megtesz a járvány megelőzése érdekében, folyamatosan figyelemmel kíséri az állomány fertőzéssel való érintettségét.

Kapcsolódási pontok más szakterületekkel

A BM OKF a koronavírus-járvány kezelése kapcsán folyamatosan együttműködik a rendvédelmi szervekkel. Az Operatív Törzs Ügyeleti Központjában a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állománya a rendőrség állományával közösen látja el a jelentkező feladatokat, az Ügyeleti Központ vezetője helyettesének feladatait katasztrófavédelmi tiszt végzi. Mindezekon túl szorosan együttműködik az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, a Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ és a Terrorrelhárítási Központ munkatársaival. A veszélyhelyzet jellegéből adódóan jól és hatékonyan együttműködik az EMMI és az Állami Egészségügyi Ellátó Központ szakembereivel.

A nemzetközi kapcsolatok tekintetében, a magyar állampolgárok repatriálása, valamint a segítségnyújtások okán jó kapcsolat és együttműködés alakult ki a KKM Konzuli Főosztályával, valamint a segítségnyújtások okán a KKM Tájékoztatásért és Magyarország Nemzetközi Megjelenítéséért Felelős Államtitkárságával.

A Nemzeti Közszeroláati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézete közreműködésének koordinációs tevékenysége

A pandémia okozta különleges jogrendben a Nemzeti Közszeroláati Egyetem rektora katasztrófavédelmi megelőzési és kezelési célzatú intézkedései meghatározták az intézményi működés sajátosságait, az oktatásmentes időszakot, a távolléti oktatás bevezetésének kereteit, valamint a tanulmányi kötelezettségeket a járványügyi készséssel kapcsolatos általános biztonsági és megelőzési előírások mellett.

A megváltozott tanulmányi rend segítségével a tűzoltó tisztjelölt és a levelezős katasztrófavédelmi hallgatók számára minden feltétel adott volt a tanév eredményes befejezéséhez, a végzősök számára pedig az oklevél megszerzéséhez. A távoktatás rendjében a járványügyi veszélyhelyzetből következő rendkívüli körülményekkel arányos és szükséges mértékű tanulmányi kötelezettségek lettek meghatározva. A vezényelt tűzoltó tisztjelöltek szakmai gyakorlatának értékelését a rendkívüli szoláat ellátásának beszámításával vették figyelembe.

Fontos kiemelni, hogy a katasztrófavédelmi tanulmányaikat folytató hallgatók egyidejűleg a Nemzeti Közszeroláati Egyetem Önkéntes Katasztrófavédelmi Szoláatának is tagjai, akik segítséget nyújthatnak az egyes vezetést támogató rendszer-elemekben. A járvány okozta veszélyhelyzetre való tekintettel, a Budapest Főváros Védelmi Bizottságának felkérésére a Budapest Mentőszervezet tagszervezetei mellett az NKE Önkéntes Katasztrófavédelmi Szoláatának tagjai is több esetben nyújtottak segítséget az egészségügyi intézmények járványhelyzetre való felkészítésében.

A rendszeti képzésben részt vevő tűzoltó tisztjelölt hallgatók különleges jogrendben egyéb rendszeti feladatok ellátására kötelezhetők, ezzel is támogatva a hivatásos katasztrófavédelmi szerv munkáját. Polgári védelmi szakterületen, a megelőzés és védekezés időszakában, fontos és felelősségteljes feladatokat teljesítettek. Különleges jogrendi időszakban kiemelt szerepet kap a lakosságtájékoztatás, a krízis-kommunikáció, így a tűzoltó tisztjelölteknek a szoláati helyükön lehetőségük nyílt arra, hogy első kézből figyelhessék meg a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatását.

A tisztjelöltek adminisztratív jellegű feladatokat láttak el a megyei és a fővárosi operatív munka során. Az igazgatóságok operatív törzse által felmért kapacitási adatokat rögzítették a belső informatikai hálózaton, illetve Helios-rendszerben. Polgári védelmi adatszoláatási kötelezettségek során is önálló feladatokat kaptak, ilyenkor kapacitásfelmérést végeztek intézményekre vonatkozóan, a vírus elleni védekezéssel kapcsolatban meghatározott paraméterekkel rendelkező objektumokat rögzítettek térképen, helyi szervektől érkező adatszoláatásokat ellenőriztek vissza, egységesítették azokat.

Köteles és önkéntes polgári védelmi szervezetekkel tartották a kapcsolatot, hiszen e szervezetek munkája prioritást élvez a katasztrófák elleni védekezés során, és fontos, hogy naprakész adatokkal rendelkezzenek róluk.

A hallgatók a veszélyhelyzettel kapcsolatos feladatok mellett, a normál időszaki, éppen aktuális tevékenységek teljesítésében is aktívan részt vettek, többek között

közreműködtek a Nemzeti Minősítési Rendszer aktualizálásában, a téli felkészülési tervek felülvizsgálatában.

A tisztjelölt hallgatóknak a tűz megelőzés szakterületével is lehetőségük nyílt megismerkedniük. Különböző dokumentációk kidolgozásában, adatbázisok feltöltésében, adatgyűjtő lapok visszaellenőrzésében, valamint más dokumentálási munkálatokban működtek közre. A hallgatók – megfigyelőként – a beépített tűzjelző berendezések téves jelzéseinek hatósági ellenőrzésein, valamint a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésénél (ADR) vehettek részt.

A tűzoltó tisztjelölt hallgatók a rendészeti feladatokban történő részvételük során a területi és helyi szerveknél olyan széles körű, több szakmai területet érintő elméleti és gyakorlati ismeretekkel gazdagodtak, amelyeket mind a tanulmányaik folytatása, mind azok befejezését követően, a munkavégzésük során hatékonyan és eredményesen tudnak majd alkalmazni.

Összegzés

A Covid-19-járvány európai megjelenését követő néhány héten belül az EU intézményei rövid idő alatt bevezettek több mechanizmust, hogy koordinálják az uniós válaszigazgatásokat, és támogassák a tagállamokat a világjárvánnyal és annak következményeivel szembeni küzdelemben. A koronavírus-járvánnyal összefüggésben széles körű nemzetközi együttműködés és segítségnyújtás kapcsán a hivatásos katasztrófavédelmi szerv is aktívan részt vett, és azóta is részt vesz az állandó kapcsolattartásban és koordinációban.

A koronavírus-járvánnyal összefüggésben kihirdetett veszélyhelyzet példa nélküli, hiszen humán pandémia okán még nem került sor katasztrófavédelmi törvény szerinti veszélyhelyzet kihirdetésére. Mindennek következménye, hogy a veszélyhelyzet kezelése, a szervezetek közötti együttműködés is eltér az eddigiektől, másfajta feladat-végrehajtást kívánt meg a katasztrófavédelemtől.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv már több természeti és civilizációs katasztrófát kezelt sikeresen (borsodi árvíz, vörösiszap-katasztrófa, nagy dunai árvíz), egy egész országra kiterjedő humán pandémia következményeinek kezelése azonban, tekintettel annak egészségügyi jellegére, jelentősen különbözik az eddigiektől, mivel az elsődlegesen az egészségügyi intézmények feladat- és hatáskörébe tartozik.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv az Operatív Törzs által meghatározott feladatok végrehajtásakor az eddig kezelt veszélyhelyzetekben nem tapasztalt, előzmény nélküli kihívásokkal is szembesült, valamennyi feladatát maradéktalanul, határidőre elvégezte. Emellett folyamatosan biztosította és biztosítja a lakosság élet- és vagyonbiztonságának garantálásához szükséges alaprendeltetéséből fakadó feladatainak ellátását Magyarország szolgálatában, a biztonságért.

Felhasznált irodalom

- 178/2013. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanácsról. Online: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300178.kor>
- 215/2020. (05. 20.) Korm. rendelet az óvodák és bölcsődék újraindításáról, valamint a nyári táborok megszervezéséről. Online: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=219555.383175
- 287/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet az egészségügyi készlet állagának megóvása érdekében szükséges intézkedésekről. Online: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000287.kor>
- 1284/2020. (VI. 4.) Korm. határozat a koronavírus világjárvány okozta veszélyhelyzet kezelése folytán felmerült költségek finanszírozása érdekében az Európai Unió Szolidaritási Alapjából (EUSZA) igényelhető támogatásról, valamint lélegeztetőgép-készlet magyarországi raktárbázisának kialakításáról. Online: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20h1284.kor>
- A Bizottság (EU) 2019/570 végrehajtási határozata (2019. április 8.) az 1313/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozat végrehajtására a rescEU-képességekkel összefüggésben alkalmazandó szabályok megállapításáról, valamint a 2014/762/EU bizottsági végrehajtási határozat módosításáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D0570&from=EN>